

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština – Assembly

VI. Saziv
Jesenska sesija

Komisija za ljudska prava, ravnopravnost polova, nestala lica i peticije

Z- br. 39/2018

Priština, 5 decembar 2018

ZAPISNIK

Na sednici su učestvovali: Duda Balje, Lirije Kajtazi, Mirjeta Kalludra, Mexhide Mjaku-Topalli, Luljeta Veselaj-Gutaj, Shemsi Syla, Teuta Haxhiu i Veton Berisha.

Odsutni: Saša Milosavljević, Saranda Bogujevci i Fisnik Ismaili.

Podržno osoblje Komisije: Selman Ymeri, koordinator i Sulltane Gashi, zvaničnica oblasti.

Drugi učesnici: Selman Hoti, Izet Rushiti i Petrit Pepaj, RUE; Mehdi Geci, Suzana Gashi, IAP; Pajtim Çuni “Radio Kosova”; Vatra Qehaja, LVV; Dragana Pajaniq, RTK 2; Donika Bekteshi, KDI; Alberta Hashani, KTV; Ismail Shabani “Kosova press”; Valmira Hoti, RTV 21 i Zana Ulaj, pripravnica, Skupština Kosova.

Sednici je predsedavala, Duda Balje, predsednica Komisije.

Članovi komisije nisu imali primedbe niti druge predloge o dnevnom redu, predloženom od predsednice komisije, s toga komisija je vodila radove sa sledeći:

Dnevni red

1. Izveštavanje o sprovođenju preporuka, koje se odnose na fakturisanje električne energije potrošene u četiri severne opštine Republike Kosova, usvojene od strane Skupštine na plenarnoj sednici održanoj 9. februara 2018. godine.
Pozvani: Regulatorni ured za energiju, Ministar za ekonomski razvoj i Narodni advokat,
2. Razno.

* * *

Predsednica - je rekla da smo pozvali predstavnike Regulatorne kancelarije za energetiku i institucije ombudsmana, dok je Ministarstvo za ekonomski razvoj nisu odgovorili na poziv, tvrdeći da je ministar imao zvaničnu posetu. Rekla je da ćemo razgovarati o implementaciji preporuka koje se odnose potrošnjom električne energije u četiri opštine na severu Republike Kosova, koje je usvojila Skupština na plenarnoj sednici, održanoj 9. februara 2018, a članovi komisije su bili zainteresovani da budu informisani, kakve mere je preduzeo RUE u vezi sa ove tri preporuke?

Izet Rushiti, u vezi onih tri preporuke naglasio da je preporuka broj jedan, naplata električne energije je prekinuta u ovim opštinama nakon usvajanja oba regulatornih parametara, potrošnje električne energije u severnim opštinama nisu ulazili naknade potrošača za sve kategorije. To znači da se ova preporuka realizovana u potpunosti. Što se tiče druge preporuke, RUE, zajedno sa Vladom Republike, sa Kosta-om i Skupštinom Kosova, uputili smo više dopisa i održali susrete sa ovim institucijama, radi pronalaženja alternativu snabdevanja za ove opštine i ujedno i plaćanje energije, u skladu sa odlukama koje su preduzete. Obavili smo nekoliko susreta sa predstavnicima Vlade, kao i formirana radna grupa koja će raditi na ovom pitanju. Mi smo, kao RUE, ali i druge institucije, poslali članove u ovoj radnoj grupi.

Što se tiče preporuke broj tri za kompenzaciju energije koja je fakturisana za građane Kosova, odlukom nadležnog suda, trenutno je privremena odluka do donošenja pravosnažne odluke, a nakon ove odluke, RUE će doneti odluke i da će raditi u skladu sa konačnom odlukom nadležnog suda.

Ovaj predmet je još uvek na sudu i do sada nije doneta pravosnažna odluka.

Mehdi Geci, je rekao da smo mi doneli izveštaj sa preporukama, zatim smo podneli zahtev za odlaganje, obustavljanja izvršenja odluke koje takođe i Osnovni sud, Apelacioni sud i Vrhovni sud postavili na nsagu odlaganje izvršenja odluke RUE, br. 399 iz 2012. Godine. Takođe, na osnovu ustavnog i zakonskog mandata uputili tužbu u osnovnom sudu, 15 avgusta 2017 i očekujemo da će sud poništiti odluku RUE i izvršiti nadoknadu potrošačima, koji su opterećeni računima za nadoknadu električne energije za četiri severne opštine, tako da očekujemo odluku kako će sud meritorno odlučiti u vezi s tim.

Teuta Haxhiu, od decembra prošle godine ne opterećuju više sa potrošnjom električne energije građani Republike Kosova, kao što je prikupljen dug od 50. miliona €. Sada ostao drugi deo povratka duga, koje građani platili bez pitanja od nikoga. Kao član Komisije za ljudska aprava, tražim da i ostale preporuke Skupštine Kosova budu sprovedena. Na žalost ćešće puta preporuke ili Rezolucije Skupštine ostaju jedino na papiuru, nikada nisu uzete u obzir, međutim to ne znači da ćemo mi zaostaviti i ne tražiti povratak duga, budući da su kršena elementarna ljudsk prava. Znači, mi se ne slažemo da je sve u redu, ali je preduzet značajan korak i po prvi put neko treba stopirati ovu pojavu, s toga mi ćemo postupiti i insistirati da i ove dve preporuke sprovede.

Mirjeta Kalludra, Kakve mere je preduzela RUE radi nadoknade potrošačima koji su neopravdano je fakturisana godinama električna energija koji nisu potrošili, ovom slučaju potrošači imaju pravo za nadoknadu. Rečeno je da se pokrije taj deo od građana Republike Kosova za severni deo. Sada ko plaća potrošenu eneriju za građane u severnom delu? Koliko

je potrošna električne energije u tom delu i koliko je monetarna vrednost ove energije? RUE i KEDS kakve mere su preduzele radi izbegavanja gubitaka ovih opština i na čitavoj teritoriji z emlje. Gubitci koji se dešavaju da se ne fakturiše građanima, da plaćaju za nešto nisu potrošili. U ovom slučaju i u koliko plaća Vlada, to se vrši od poreskih obveznika, što znači da je još ista situacija. Dok za predstavnika Institucije narodnog advokata da li je izvršena tužba od Narodnog advokata, i koja je podneta u sudu, po ovom pitanju? Sporazum iz Brisela za energiju, da li se sprovodi, u koliko ne, kakve mere ste preduzeli za sprovođenje istog?

Mexhide Mjaku- Topalli, je istakla da su svi građani bili zaduzđeni sa ovim tariifaka koje nisu potrošili da je to kršenje ljudskih prava. Veoma je zabrinjavajuće i zahtevali smo da se vodi rasprava u Skupštini Kosova, a zatim da se donose preporuke, i te preporuke da li su srpovodene. Rečeno je da je preporuka br. 1 sprovedena. Imamo informacije da je premijer zemlje platio milion evra, za pokrivanje troškova električne energije za srpske opštine na severu, marta meseda ove godione, kako bi otklonili iskkjučenje KOST-e iz evropske orgnaizacije.

Šta će se uraditi marta meseca 2019, kakvo rešenje će biti, da li će ponovo Vlada pokriti ove troškove, ili možda ovaj posljednji sporazum koi je potpisan sa „Elektro Sever“ će se sprovesti? Rečeno je da što se tiče druge preporuke osnovane su radne grupe radi izbegavanja gubitaka na severu zemlje, navodeći da jednako treba tretirati sve potrošaće. Mi imamo informacije da je Ministarstvo ekonomskog razvoja izradilo 10-teu godišnju strategiju, gde se spominje odstupanje od redukovanja električne energije. Na osnovu američke studije, potvrđuje da 300 mil. € postaju gubitci iz ovih skraćenja za biznise. Ko će se baviti ovim pitanjem Ministarstvo, RUE, da ne budu redukovanja, jeer i premijer je rekao da nama ne interesuje KEDS, da li ima nedostatka budžeta ili da su instalacije zastarela. Imamo informacije da tokom godine postaju gubitci 32%, komercijalni i tehnički gubici električne energije, da li je to istina? Budući da su ovi veoma visoki gubitci, bez obzira da li je potrošena energija na severu ili zbog zastarelosti opreme ili neko kradi i koristi električnu enerigju. Ovo pitanje puno košta građanima Republike Kosova. Odluku koju je donela RUE, za fakturisanje građana za ptorošenu električnu enerigju na severu, zašto sada ne postoje mogućnosti da se donosi odluka za nadoknađivanje građanima, ali vi očekujete odluku suda, a kako ste imali pravo da fakturišete građanima bez pravno navodno potrošenu energiju, naglasila je ona.

Predsednica, je istakla da ste vi pokrivali gubitke u prošloj godini, da li ćete i iove godine pokriti ove gubitke? Imamo nonstop redukovanja, da li je to kršenje ljudskih prava? Vi ste potpisali ugovor za izgradnju jedne hidro elektrane, kosovskih stanovnici su investirali na to, zapošljeni su ljudi i sada Opština Dragaš ima malu hidroelektranu, koja se može koristiti. Šta se dešava da li ste predvideli određene probleme sa pšrivatnim firmama, da li imate ideju za rešenje ove situacije, jer ovakvim problemima jedino građani Kosova imaju štetu.

Luljeta Veselaj-Gutaj, je pitala odaklse se snabdevaju sada građani severnih opština, budući da postoje dileme da i dalje dobijaju eneergiju od strane KEDS. U koliko se snabdevaju od strane KEDS-a da li se inkasiraju sredstva od ovih građana, da li inkasanti ulazze u njihovim kućama kako bi pšogledali i pratili stanje u vezi potrošnje, da li se plaća električna energija koje troše građani sa severa, i u koliko ne šta se dešava sa njima, da li se im prekida snabdevanje sa električnom enerigjom, kao i ostalim grašanima Kosova? Šta se dešava sa sa električnom enerigjom na nivou zemlje, uprvo ovih dana kada postaje velike promene ida imamo porodice koje se grejaju jedno sa električnom enerigjom?

Shemsi Sylja, pitao je: Da li fakture i dalje idu na štetu građana i da li su preduzete mere radi obustavljanja ovakve prakse? Oda kle se snabdeva sada severni deo, šta je postupljeno u vezi ne licenciranog operatera koji je tamo?

Petrit Pepaj, je rekao da imamo privremenu odluku suda, koja je stavila van snage odluku 399, iz 2012. Još ne postoji pravosnažna odluka suda o zakonitosti ili ne zakonitosti ove odluke, nemoguće je da se preduzimaju druge mere, jer očekujemo da sud potvrđuje zakonitost. Tako da RUE je nemoguće postupiti do trenutka donošenja pravosnažne odluk suda. U trenutku kada imamo pravosnažnu odluku suda, sigurno je da ćemo preduzeti adekvatne mere shodno važećeg zakonodavstva. .

Republika Kosova, po gotovo akteri koji deluju u sektoru energije, dužni su da snabdevaju građane u čitavoj zemlji, nezavisno gde se oni nalaze. Električna energija u severnom delu Kosova, snabdeva se od operatera sistema prenošenja, a u ovom slučaju je KOST, međutim cena za pokrivanje ove energije nije još računata. Znači da je zakonska obaveza za snabdevanje ne postoji, dok finansijske obaveza za pokrivanje ove struje ne postoji,. Zbog toga što još nemamo pravosnažnu presudu koja zabranjuje način finasiranja ove energije. Ova energija u ovom trenutku snabdeva se od operatera Evropske zajednice i dostavlja se u severnom delu Kosova. Međutim snabdevanje se tamo vrši od strane Kosova, ali uzimajući enerigju od strane evropskih operatera. Vama je poznato da to prouzrokuje i određeni problem u merilima električne energije u Evropskoj zajednici je to velika zabrinutost. Postojii određena problematika kojom se bavi Vlada, Skuipština, KOST, RUE i svi mogući akteri sa operaterima Evropske unije kako bi pronašli konačno rešenje po ovom pitanju.

Mi nismo deo mreže Evropskih operatera i da nije krivica naših institucija. Sporazum za enerigju koji je potpisan zahteva se da se osniva jedna kompanija za severni deo koja se naziva „Elektro sever“ koja će imati sve obaveze za snabdevanje tamošnjih potrošača. Trenutno, kompanija je registrovana prema zakonima Kosova, u Agenciji za registraciju biznisa, međutim još nije aplicirala za dobijanje dozvole.

Mi smo imali zajedničii susret sa KOST-om u Briselu, uz prosredovanje ENSO-a što je organizacija evropskih operatera, zbog toga što Kosovo ispunilo sve obaveze, u ovom slučaju je izvršen pritisak kod srpske strane da se što pre omogući da aplicira u Uredu regulatora za energiju, za dobijanje dozvole.

Predsednica je rekla da imamo informacije da su oni aplicirali, ali nisu poštovali ime Kosova i mi smo odbili a sada oni blokiraju Kosova da postane deo ENSO-a.

Petrit Pepaj, je rekao da je izvršena registracija, budući da je to bila prepreka. Kosovao je izradilo njenu volju i da je registrovala kompaniju.

Teuta Haxhiu, da li to podrazumeva da je sve u redu sa dokumentacijom prema Reubliku Kosova?

Petrit Pepaj, je naveo da dok u uverenju biz8nisa piše prema Republike Kosova, nama je to potrebno, znači da je registrovana, i da drugi korak koji se očekuje za dostavljanje aplikacije za dozvolu. U međuvremenu očekujemo da postaje da postaje neko kretanje i u tom trenutku kada se registruje ova kompanija prima sve obaveze i da se ovo pitanje reši. Trenutno, u koliko smo mi informisani, tamo deluje jedan operater koji nema dozvolu i da deluje na protiv zakonit način .

Shemsi Sylja, koji je operater deluje na protiv zakonit načini na severu zemlje?

Petrit Pepaj – je rekao da smo informisani da postoji jedan srpski operater koji se naziva “Elektrokosmet”, budući da smo lišeni slobode za pristup u tom delu, kao RUE ali i operateri koji su licencirani, znači da se ova čitava situacija koja se desila ne za našu volju ali i zbog nespremnosti kosovskih institucija da deluju u tom delu zemlje, međutim u pitanju je bezbednost, jer ne možemo obavezati radnike ili operatere da idu tamo bez sporazuma. Postoji sporazum između obe zemlje koji treba sprovesti. Takođe, očekujemo koje mere će se preduzeti, kako bi se ovo pitanje konačno rešila.

Spomenuti su 1. miliona € koje je dala Vlada Kosova. Marta meseca ove godine, to je bio neophodan zahtev za čuvanje stabilnosti i našeg sistema elektro energije, zbog toga što su bile varijacije da imamo ukupan prekid od ENSO-a za električnu energiju i da smo imali veoma tešku vanrednu situaciju. Takođe je bilo neophodno da interveniše država, kako bi Kosovo priznaje jedan neophodan zahtev od operatera.

Regulator ima ogromne odgovornosti u tom pravcu, budući da institucija koja uređuje sektora električne energije, bilo u pogledu cena, takođe i u pogledu operisanja. Znači, dok smo lišeni slobode za ovu situaciju, mi smo zabrinuti, jer ne znamo kakav zaključak ćemo imati. Ovo je političko pitanje nije obično tehničko pitanje, budući da politička pitanja reši Vlada, i da će pronalaziti najbolje rešenje.

On je rekao da „Elektrosever“ je kompanija koja deluje sa zakonima Kosova, kada bude licencirana i poštovala zakone Kosova, ne verujem da ćemo imati bilo koji problem. Mi smo licencirali HEP-a iz Hrvatske, imamo i GSA-a iz Albanije. Kosovo ima liberalizovano tržište i svako je dobrodošao na Kosovu, za ovo pitanje.

Teuta Haxhiu – ranije su aplicirali i da su registrovani u registar sa dokumentima gde piše Republika Kosova, sada licenciranje, kakve dodatne dokumente treba imati i šta treba uraditi?

Petrit Pepaj - je rekao da je licenciranje dokumenat, kojim se licencirana kompanija zadužuje i ima obaveze prema potrošačima, podleže tržišnim pravilima i pravilima koje ima Republika Kosova. Takođe ima obaveze prema svojim potrošačima koje pretendira da će ih snabdevati, ali i kažnjavati u slučajevima kada se ne pridržavaju pravilima i uslovima licence, koje se utvrdene.

Predsednica - do danas da li ste imali neku dodatnu štetu? Kosovo je mala zemlja, sigurna sam da ste informisali da u Dragaše nije bilo snabdevanje električne energije 6. dana.

Petrit Pepaj - u električnoj mreži ne može se raditi pod naponom, jer je opasno. Prema tehničkim standardima, bilo ko da radi stubove, u trafo stanicama, treba raditi bez energije jer se ugrožava život radnika. Na održavanje su i pojedine investicije koje se vode i zahteva se prekidanje struje a oni slučajevi su najavljeni. Mi smo prekidali upravo ovakvo delovanje, i istakli smo da prekidi zbog planiranja koje imamo za održavanje, ne mogu se izvršiti u zimskoj sezoni. Ova praksa prekida je ukinuta koja se odnosi sa održavanjem u zimskoj sezoni kada su niske temperature.

Lirije Kajtazi - vi ste rekli da se očekuje puštanje u operisanje Kosova A, i B, gde je problem, konkretno zašto nisu puštene u radu i pogrešili smo što smo poklonili distribuciju i koliko su oni ozbiljni za njihove obaveze jer su jeftino kupili ovu državnu imovinu?

Petrit Pepaj - u planu je da 15 decembra 2018, stupiti na operisanje generativna jedinica B1, nadamo se da nećemo imati probleme. Do sada, koliko smo informisani testiranja su uredna i verujem da nećemo imati nikakve probleme. Dok A3 je imala probleme u kotlarnici i kao što smo informisani od menadžmenta KEK-a je veoma težak kvar a radnici su obećali da će pravovremeno eliminisati tog kvara. Elektrane su zastirale, posluju više od 60. godina i niko ne može osigurati da će one operisati bez nekih kvarova, nezavisno koliko se investira. Čini mi se da se eliminišu ti kvarovi.

Teuta Haxhiu - aktuelno građani plaćaju 35. miliona €, zbog gubitaka energije, gubitke koje navodno se prouzrokuju od KEDS-a. Ovo je drugo pitanje van duga kojeg su platili čitavo stanovništvo preko 6. godina.

Petrit Pepaj - ukoliko ne želite da se te gubitke priznaju u tarifama, treba promeniti zakon, dok važeći zakon ističe da: „Tokom usvajanja tarifa, RUE treba priznati opravdane cene na nivou gubitaka u nivou prenošenja“.

Mexhide Mjaku-Topalli - radnici koji rade u teškim uslovima, da li se plaćaju za opasnost?

Petrit Pepaj - pravo da vam kažem nisam sigurna, mi nismo odgovorni.

Lirije Kajtazi - koliko je ozbiljna distribucija, da li poštuje ugovor?.

Petrit Pepaj - je naglasio da u institucionalnom pogledu nemam odgovor, jer nemamo procenu borda kako je izvršena privatizacija, jer one procedure obavila Vlada. Sektor je u lancu: KEK, KOST, KEDS, ukoliko jedan lanac ne bude uspešan, ali postoji napori za poboljšanje za snabdevanje sa električnom energijom. Naš glavni zadatak je da štitimo potrošača, jer je to misija RUE-a.

Suzana Gashi - ove su preporuke našeg izveštaja koje je usvojila Skupština. Mi smo zahtevali da se nadoknade građani za fakturisanu energiju na protiv zakonit način. Mi kada smo primetili da RUE ne deluje, tada smo predmet uputili u sudu. RUE i za zakone za administrativne sporove, budući da sada predmet nalazi u sudu, koji može poništiti odluku. Znači i član 36 Zakona o administrativnim sporovima ističe da ukoliko da administrativni organ konstatuje da je odluka neopravdana, kojeg je donela, može doneti drugu odluku. Ukoliko RUE odlučuje da sprovodi takvu odluku, mi ćemo povučiti tužbu.

Petrit Pepaj, rekao je da je odluka doneta u 2012. i imala je rok važenja od pet godina, jer zakon tako kaže, dok je u 2018., ova odluka nema pravnu snagu. RUE je izdao novu odluku o regulatornim parametrima za naredni period 2018-2022. Sa novom odlukom, građani ove zemlje ne plaćaju za četiri severne opštine, sa novom odlukom se smanjuju troškovi za 3,5% i 5% za preduzeća. Ja ne znam kakvi proračuni će izaći sledeće godine, verovatno bi trebalo sniziti opet možda se ispostavi da ne bi trebalo niti povećati, ali se dešava da su ovi proračuni sa metodologijom, za koje RUE je obavezna da ih poštuje, jer ja ne može raditi izvan pravila.

Shemsi Sylja, pitao: Da li se krše prava građana i sada kada su preduzete mere?

Suzana Gashi, je istakla da ukoliko je sud poništio odluku RUE, bez obzira da li je to bilo 2012, bilo je kontinuirano kršenje. Znamo da je upravni akt može osporiti na sudu u roku od 30 dana, možda 60, ali pošto je kontinuirano kršenje, Osnovni sud je ukinuo tu odluku, bez obzira što RUE je sada doneo novu odluku, ovde imamo posla sa pravnim konceptima. Očekujemo od Osnovnog suda da poništi ovu odluku RUE, ali su posledice te odluke treba nadoknaditi. Obezbedili smo rešenje odobrenog tarifnog popusta do te mere jednakog nadoknada. To je jedino rešenje. Ona što je uradio RUE, koji je prestao naplatu, je u duhu onoga što smo želeli, znači, za sada je prekinuto fakturisanje.

2. Razno

Članovi Komisije razgovarali o mogućnosti održavanja radionice o Nacrtu zakona o zaštiti dece i mogućnosti da pronađemo donatore koji mogu da podrže ovu radionicu. Odlučeno je da takav zahtev bude upućen OEBS-u.

Sednica je zaključena u 12:40 časova

Pripremila:

Jedinica za podršku Komisije.

Predsednica Komisije,

Duda Balje